

AIBOLAND JA ROOTSI KEELE TAASINTEGREERIMINE

Kristiina Tedremaa-Levorato, Jana Stahl, Eva-Tiina Põlluste

Ülevaade. Viimastel aastatel on ajaloolistel rannarootsi aladel hüppeliselt suurenenud huvi rannarootsi kultuuri, pärandi ja rootsi keele vastu. Aastal 2019 käivitas Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse Sihtasutus pilootprojekti rootsi keele õpetamiseks endistel rannarootsi aladel ning aastal 2021 alustasid Tallinna Ülikool ja Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse Sihtasutus koostööd projektis „Rannarootsi rootsikeelseks“, mille eesmärk oli jätkata rootsi keele õppega ning töötada kursuste tarbeks välja elektrooniline õppematerjal, mis arvestaks konkreetset sihtgruppi ning mida saaksid kasutada kõik projektiga seotud rootsi keele õpetajad ja teised huvilised. Artikkel annab ülevaate projekti käigus toimunud rootsi keele kursustest Tallinnas, Vormsil, Ruhnus ja Noarootsis ning valminud õppematerjalist.

Võtmesõnad: rannarootsi, eestirootslased, kultuuriruum, keeleõpe, õppematerjal, rootsi keel

Ajalooline tagasivaade

Eestimaal elanud rootslased¹ ise nimetasid oma asustusala ehk Eesti rannikualasid ja saari *Aiboland*²iks ja ennast saarerahvaks ehk *aibofolke*ks (Söderbäck 1940: 7, 9). Kirjalikud allikad annavad tunnistust sellest, et rootslased asustasid *Aiboland*i 13. sajandil. Varasema asustuse kohta kindlad andmed puuduvad, sest kohalikule pärimusele

¹ Eestimaal elanud rootslasi on nimetatud ka rannarootslasteks või eestirootslasteks.

² Rannarootslaste (ingl *coastal Swedish*) seas kasutusel olnud nimetuse *Aiboland* võttis Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus kasutusele lähtuvalt rannarootsi kultuuriruumi visioonist. Eesmärk oli luua keskne rannarootsi kultuuriruumi veebivärv ja selle tutvustamiseks oli vaja ühisnimetajat ajaloolistele rannarootslaste asualadele.

toetuvaid arheoloogilisi väljakaevamisi pole jõutud piisavalt teha ja seega on varasema ajaloo kirjeldamise katsed hüpoteeside tasemel. Ühe sellistest hüpoteesidest püstitab ajaloolane Jonathan Lindström, kes paigutab asustuse tekke Vormsil veel varasemasse ajajärku (Lindström 2018: 178–296). Ajalooliste andmete põhjal arvatakse, et rootslaste sisserränne on seotud saksa ristosõdijate ja taanlaste vallutustega 1210.–1220. aastatel (Tarkiainen, Tarkiainen 2014: 32) ning eestlaste ristiusustamisega. Viiteid, et eestlased oleksid rannikualasid arvukalt asustanud, pole, kuid on arvatud, et osa kohanimesid viitab sellele, et neid alasid võidi ajutiselt kasutada karjamaadena ja kalapüügi-kohtadena ning need kuulusid ühismaadena mandriosa küladele (Russwurm 2015: 83).

Vanim kirjalik allikas, kus mainitakse rootslasi, on 1294. aastast pärinev Haapsalu linnaõigus (Russwurm 2015: 79). Kirjalikke allikaid lisandub ostulepingute ja privileegikirjade näol 14. sajandi esimesel poolel. 1341. aastal annab Kuramaa piiskop rootslastest asunikele õiguse elada Ruhnu saarel kohustusega hallata oma vara Rootsi õiguse järgi (Russwurm 2015: 236). Rannarootslaste privileegiküsimusi on käsitlenud mitmed ajaloolased, sealhulgas Torkel Jannson raamatus „Rahvus-teadvusest“ (2020: 82–94). 1345. aastast on teada kaks ostulepingut: Laoküla mõisa müük kolmele rootslasele (Aman 1961: 72) ja Suur-Pakri saare ostuleping (Russwurm 2015: 80; Aman 1961:72). Kõige laialdasem oli rootslaste asustus 15. ja 16. sajandil, kui see ulatus Ruhnust üle Saare- ja Hiiumaa Loode-Eesti väikesaarteni ja rannikualani ning mööda põhjarannikut kuni Naissaareni. 16. sajandil rootslaste sisserränne peaaegu lakkas. 17. sajandil kahanes rootslastest elanikkond sõdade ja näljahäda (1695–1697) ning katku (1710–1711) tõttu (Russwurm 2015: 86).

Rootslastest talupoegade viljakas maa mõisastati ning mõisnike peale pandud koormised vallandasid aastakümneid kestnud õigus-tülid mõisnike ja rootslaste vahel. Kõige ilmekam näide on Hiiumaalt, kust 1761. aastal küüditati Katariina II käsul ja mõisnik Stenbocki mahitusel üle tuhande hiiurootslase Ukrainasse. Nende rajatud küla Gammalsvenskby on praeguseks sõjas praktiliselt hävitatud. Ka

Kärdla rootslastel ei läinud mõisniku tahtel paremini ning osa neist oli sunnitud ümber asuma Haapsalusse ja Tallinnasse (Russwurm 2015: 134–137).

Carl Russwurmi kavandi põhjal joonistatud Lääne-Eesti etnograafiline kaart³ annab aimu rootslaste segunemisest eestlastega 19. sajandil. Kaardilt on näha, et rootslased moodustasid enamuse Ruhnus, Vormsil, Osmussaarel, Pakri saartel, Hiiumaal Reigis ja Kärdlas, Egelandis (osa Lääne-Nigula vallast tänapäeval) ning Noarootsi saarel (mis ühines mandriga alles 19. sajandil) oli rootslasi umbes pool elanikkonnast.

1920. aastatel enne suuri geopoliitilisi muutusi oli rannarootslaste asualadel, eriti just Noarootsi noorte hulgas, tunda „taassünni värelust“, nagu seda nimetas Viktor Aman, kes kirjeldab, kuidas rannarootslaste rahvuslik identiteet tugevnes 19. sajandil Eesti ärkamisaja suundumustest mõjutatuna (Aman 2017: 606–613). Üks põhjustest oli 1920. aastal tegevust alustanud Pürksi Põllutöö- ja Rahvaülikool (SOV 1990: 3). 1931. aastal avati Haapsalus rootsi gümnaasium (Aman 2017: 478–484). Üha tihenevate kontaktide abil Põhjamaadega avanes ka võimalus Rootsi ja Soome seminarides õpetajaks õppida. Pole võimatu, et haridustaseme tõus oleks peatanud rannarootslaste eestistumise, mis toimus eestlaste ja rootslaste segaabielude, kakskeelse keskkonna ja väljarände mõjul 1930. aastatel. Peamiseks väljarände põhjuseks oli elanikkonna juurdekasv osal asualadel ja vanad tavad, mis pidurdasid toidutootmist. Peamiseks väljarände sihtkohtadeks olid Rootsi ja Ameerika (Jansson 2020: 148–150).

Rannarootslaste lahkumist Rootsi II maailmasõja sündmuste ajel kirjeldab Viktor Aman raamatus „Äraminek“ (2014). Esimene väljasõiduluba saadi aastal 1940 ja ainult 110 pakrilasele. Taotluse esitas aga 8000 inimest, sest Molotovi-Ribbentropi paktiga oli osa saari läinud Nõukogude sõjaväebaaside kasutusse. Saksa võimude loal pages 1943. aasta sügisel sõja eest veel 780 inimest, enamasti põdurad

³ Ethnographische Karte von West-Ehstland <https://www.digar.ee/viewer/en/nlib-digar:328698/288512/page/1>

ja vanemad inimesed, ning 1944. aasta kevadel andsid Saksa võimud loa ka ülejäänud rootslaste lahkumiseks.

Kokku oli kodust sunnitud lahkuma ligikaudu 8000 rannarootslast (Aman 1961: 253). On võimalik, et Eesti Mälu Instituut suudab põgenike andmebaasi⁴ korrastades jõuda tulevikus ka täpsustatud sõjapõgenike arvuni. 1944. aasta suurpõgenemise järel jäi Eestisse hinnanguliselt 1000–1500 rannarootslast. Margareta Hammermani raamatusse „Estlandssvenskarnas flykt över Östersjön“ lisatud andmekogu hindab aastatel 1943–1944 Eestisse jäänute arvuks 1281 (Hammerman 2014: 48). Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse andmetel identifitseerib end 2025. aastal eestirootslasena 508 isikut, kellest ligikaudu 1/3 elab Rootsis.

Rannarootsi kultuuriruum ehk *Aiboland* täna

Pärandkultuuri kaitsmiseks on Eesti Rahvakultuuri Keskuse juures seitse ametlikult tunnustatud kultuuriruumi: Mulgimaa, Setomaa, Peipsiveere, Vana-Võromaa, Kihnu, Virumaa ja Saarte pärimuskultuur (Eesti Rahvakultuuri Keskus 2024). Eestirootslastel praegu Eestis ametlikult tunnustatud kultuuriruumi ja eraldi programmi ei ole. Selle põhjuseks on asjaolu, et okupatsiooniaastatel sai oma kultuuri viljeleda ainult Rootsis elav eestirootslaste kogukond, aga Eestisse jäänud kogukonna liikmetel oli keelatud avalikult oma päritolust rääkidagi. Rootsi keel oli „salakeel“, mida räägiti harva. Rootsikeelset kooliharidust Eestis okupatsiooniaastatel ei antud ja vanavanemad rääkisid lastele eesti keeles, sest rootsi keele oskus oli muutunud ebavajalikuks.

Rannarootslaste pärandit hoiti neil aastatel tallel Rootsis ja mujal maailmas, kuid see on nüüd tagasi pöördumas Eestisse. Tänu ajaloolistele rannarootsi asualadel elavate kogukondade toele ja kultuuriomavalitsuse tegevusele tõuseb tasapisi huvi rannarootslaste kultuuri pärandi vastu. Suur muutus on toimunud Vormsil ja Ruhnus, kes küll erineval moel, kuid kindlalt end rannarootsi saarteks peavad. Tänu

⁴ Andmebaas Eesti sõjapõgenikud Teises maailmasõjas.

keeleoskusele on saartel kadunud vastandumine nii kogukonna sees kui ka endiste ja praeguste kogukondade vahel – kõik võivad olla rannarootsi kultuurikandjad, kui seda ainult soovivad. Mandriosa Noarootsist Nõvani soovib järgida nende eeskuju. Puudulik on pärandi nähtavus kogukondades, kus puuduvad piisavalt suured ja elujõulised kogukonnad (Hiiumaa, Osmussaar, Pakri saared) või kus puudub kogukonnas eestvedaja (Naissaar). Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse eesmärk on hoida pärandit elavana ja kasutuses (Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus 2022), sest oleks loomulik, et rannarootslaste rikkalik pärand leiab kasutust *Aiboland*'is, mille kodulugu on seotud sajandite jooksul rootslastest sisserändajate asustuslooga.

Kuidas aga toetada suurenenud huvi rannarootslaste asustusloo vastu ja anda neile võti pärandi juurde? Määravaks saab kindlasti rootsi keele oskus, mis annab ligipääsu rootsi keeles ilmunud trükistele, tugevdab identiteeti ja seotust piirkonnaga ning aitab pikemas perspektiivis luua sidemeid kogukondade vahel kahel pool Läänemerd. Kuna keel on võti pärandi juurde, seadis Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus üheks eesmärgiks korraldada rootsi keele õpet ajaloolistel rannarootsi aladel ja aastal 2019 avanes Eestirootslaste Kultuuriomavalitsusel võimalus välja kuulutada lihthange rootsi keele õppe korraldamiseks täiskasvanutele. Pilootprojekti hanke võitis Artes Diversae OÜ ning rootsi keele veebikursustega alustati Ruhnus, Vormsil, Osmussaarel ja Tallinnas.

Rannarootsi alade keeleõppe pilootprojekt

2019. aastal sai Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse koostööpartneriks Artes Diversae OÜ, kelle korraldada oli rootsi keele õpe eri vanuses õppuritele eestirootsi saartel (Ruhnu, Vormsi, Osmussaar, Väike-Pakri, Naissaar) alg- ja täiendõppe tasemel. Pilootprojekt kestis septembrist novembrini. Tarvis oli korraldada õpet alg- ja täiendtasemel kontaktõppena või kasutades interneti võimalusi, valida õppevahendid ja leida õpetajad. Samal ajal oli vaja kaardistada endistel eestirootslaste aladel elavate inimeste huvi rootsi keele õppimise vastu.

Pilootprojekti käigus algasid rootsi keele tunnid Tallinnas täiskasvanutele, Ruhnus lastele ja täiskasvanutele, Vormsil laste ja täiskasvanute segagrupile ning Osmussaarel täiskasvanutele. Kokku alustas rootsi keele õppimist 43 põhikooliealist ja täiskasvanud õppijat. Kuigi õppida soovijaid oli ka edasijõudnute tasemel, valis projekti läbiviija alustamiseks algajate õppe, kellega edasijõudnutel oleks hiljem võimalik liituda.

Projekti käigus oli vaja valida sobivad õppevahendid. Valikusse jäi kolm õppekomplekti, mis telliti Rootsist. Eestis on laialt kursustel kasutatud kirjastuse Natur och Kultur õppekomplekti „Rivstart A1+A2“ (Levy Scherrer, Lindemalm 2014). Seda materjali hakati kasutama täiskasvanutega Ruhnul ja Osmussaarel. Tallinna grupis oli tase ebaühtlane ja seetõttu valiti neile komplekt, mis andis võimaluse diferentseeritud õppeks ja milles liiguti teemadega kiiremas tempos. See oli kirjastuse Folkuniversitets förlag õpik „På svenska 1“ (Göransson, Parada 2019). Põhikooliõpilastest koosnevate rühmadega hakati kasutama kirjastuse Natur och Kultur õpikut „Fördel. Sva för nyanlända åk 4–6“ (Stensson, Salin 2016). Selle õpikuga olid põhikooliõpilaste õpetamisest huvitatud rootsi keele õpetajad tutvunud ja erinevaid metoodikaid katsetanud 2017. aasta augustis Rootsi Keele Õpetajate Seltsi poolt SA Innove toel korraldatud viiepäevases õppelaagris Noarootsis (ERKOS 2017). Nüüd avanes võimalus seda materjali kasutada ka õpilastega.

Oodatust keerulisemaks osutus kursuste korraldajale 2019. aasta sügisel õpetajate leidmine. Eriliseks proovikiviks oli selliste õpetajate leidmine, kes oleks nõus õpetama veebis, mis polnud pool aastat enne Covid-19 puhangut veel tavaline. Rootsi Keele Õpetajate Seltsi kuulus 2019. aastal 52 liiget, kellest kolm tegutses Läänemaal ja üks Pärnus⁵. Läänemaa õpetajad olid tööga ülekoormatud ning nii tuli Vormsi ja Osmussaare gruppidele leida õpetajad mujalt Eestist. Ruhnu ja Vormsi gruppide õpe sai korraldatud hübriidõppena. See tähendab, et teatud aja tagant pidi õpetaja kohtuma õpilastega füüsiliselt ja selleks ise saarele sõitma, mis oli põhikooliõpilastega kontakti saamiseks

⁵ Andmed pärinevad Rootsi Keele Õpetajate Seltsi 2019. majandusaasta aruandest (Majandusaasta aruanne 2019).

hea võimalus. Ruhnu gruppide õpetamise võttis enda peale õpetaja Pärnust, Osmussaare, Vormsi ja Tallinna grupe asusid õpetama õpetajad Tallinnast.

Pilootprojekti finantsvahenditest jagus kõigile viiele grupile 60 akadeemilise tunni pikkuse kursuse korraldamiseks kolmes kahekümnetunnises tsükli, millest vähemalt üks kohtumine igas tsükli toimus kontaktõppe vormis, välja arvatud Osmussaare grupiga. Projekti tulemusena sai kinnitust keeleõppe huvi, kuid ilmnes ka vajadus veebipõhise õppematerjali järele, mida sobiks kasutada eri vanuses õppijatega. 2021. aasta jaanuaris avanes selleks võimalus, kui kolmanda osapoolena lisandus Tallinna Ülikool ja lisaks rootsi keele õpetamisele hakati välja töötama õppematerjali, mis oli mõeldud kasutamiseks spetsiaalselt Eestis eestirootsi aladel rootsi keelt õppivatele eri vanuses õpilastele ning oli inspireeritud eestirootsi kultuurist ja paikadest.

Projekt „Rannarootsi rootsikeelseks“ läbi keelekursuste

Projekti „Rannarootsi rootsikeelseks“ avanesid uued võimalused keeleõppe korraldamiseks ajaloolistel eestirootslaste aladel. Sellel korral sooviti jõuda enamate inimesteni ja oli vaja need inimesed üles leida. Koostöös Eestirootslaste Kultuuriomavalitsusega koostati küsitlus keeleõppe huvi kindlakstegemiseks ning seda jagati kohalike küla-seltside ja organisatsioonide kaudu. Küsitlusega koguti andmeid nii keeleõppe huvi kui ka tehniliste võimaluste (arvuti, kõlar, kaamera) olemasolu kohta, samuti uuriti valmisolekut panustada aega kodutöödele ning küsiti vastajate hinnangut oma keeleoskusele, et jagada soovijad tasemerühmadeks.

Küsitlusele vastas 50 huvilist, kelle rootsi keele taseme testimiseks kasutati vabavaralist internetitesti⁶, mille sooritas 26 inimest. Seejärel

⁶ Inplaceringtest A. (Folkuniversitetet, s. a.) <https://uiss.org/wp-content/uploads/2017/08/INPLACERINGSTESTA.pdf>

jaotati soovijad rühmadesse vastavalt nende keeletasemele ja soovitud ajale.

2022. aastal alustas kolm uut gruppi 20 uue õppijaga (kaks gruppi A1-tasemel ja üks B1-tasemel). Samal ajal jätkus õpe 2019. aastal alustanud Tallinna ja Ruhnu täiskasvanu gruppides A2-tasemel ning Vormsi grupis. Kõik grupid said alustuseks 20 akadeemilist tundi õpet, mis toimusid paaristundidena. Kogu õpe oli internetipõhine. 2025. aasta kevadel toimus õpe jätkuvalt kolmes rühmas: täiskasvanute õpe Ruhnu grupi baasil, täiskasvanute grupp Tallinna grupi baasil ja kolmas grupp, mis moodustus kahest 2022. aasta kevadel alustanud algajate grupist 2022. aasta sügisel. Põhikooli õpilasgruppide õpe toimub samuti edasi, kuid on liikunud koolide eelarvebilanssi pärast riigi poolt laiendatud B-võõrkeele valikute suurendamist 2023. aastal (PRÕ 2023, § 15 (3²)).

Tänapäeva ühiskonna oluline märksõna on elukestev õpe. Projekti käigus toimunud keeleõpe liigitub mitteformaalse õppe alla. Mitteformaalse ehk vabaharidusliku õppe eesmärk on toetada isiksuse arengut, loovust, ettevõtlikkust, kodanikuaktiivsust ja sotsiaalset sidusust (Haridus- ja Teadusministeerium 2025: 5). Rannarootsi alade elanikele suunatud rootsi keele õpe täidab neid kriteeriume. Tunnis jagatakse kogemusi ja esitatakse küsimusi, mis näitab, et huvi rootsi keele vastu on jätkuvalt suur ja soovitakse praktilist kasu. Kursusel osaleb piirkonnas töötavaid õpetajaid, kelle koolides tehakse koostööd rootsikeelsete koolidega Rootsis ja Soomes. Õpilaste seas on majutusettevõtjaid, kellel on soov kasutada oma oskusi klientidega suheldes, ning ka kursuslasi, kes soovivad paremat kontakti Rootsis elavate sugulastega.

Tunnid on korraldatud veebiõppes, mis on ainuvõimalik, sest nii õpetaja kui ka õpilased asuvad üksteisest kaugel ja see on ka hariduse tehnoloogiakompassi andmetel levinud praktika kaugõppe kohandamisel (Harno, *s.a*). Veebipõhine õpe oli enne 2020. aastat vähem kasutusel kui kontaktõpe, sest paljudele õpilastele tundus klassiruumis toimuv õpe efektiivsem, mis tuli esile õpilaste tagasisidest kursuse lõpus. Probleemiks oli ka õpetajate vähene e-õppe kogemus, millega kursuste korraldaja puutus kokku pilootprojekti käigus. Õpetajad ei

soovinud kursuseid võtta. Pärast Covid-19 pandeemiat on avaldatud üle maailma uurimusi e-õppe nii positiivsest kui ka negatiivsest mõjust. Järjest enam tuuakse välja positiivseid külgi, nagu jätkusuutlikkus (paberivaba õpe) või paindlikkus (Constantinou 2023). Nüüdseks on õpetajatel uusi teadmisi ja kogemusi e-õppe läbiviimiseks ning veebiõpe on alates 2020. aastast levinud. Praegu on veebiülene õpe aga pigem võimalus kui kohustus, mida võib väita Eesti ühe suurima keeltekooli Multilingua Keeltekooli näitel, kus kõiki õpetatavaid keeli saab omandada ka veebiõppes (Multilingua, s. a).

Projekti „Rannarootsi rootsikeelseks“ pakutavad õppetunnid täiskasvanutele toimuvad kord nädalas öhtuti ja kestavad õpilaste soovil 60 minutit, sest pärast päevatööd ei ole lihtne õppimisel fookust hoida. Õpe on toimunud alates 2022. aastast regulaarselt sügis- ja kevadpoolaastal. Kursuste eesmärk ei ole kunagi olnud kiire õpitempo, vaid soov pakkuda rahulikku, õppijat toetavat ja motiveerivat õpikeskkonda. Siin kohal tuleb nõustuda Soome haridusminister Anders Adlercreutziga, kes Soomes ilmuvas rootsikeelses õpetajate lehes avaldatud intervjuus ütleb:

Inläarning kräver tid. Man måste klara av att fokusera. För att lära sig måste man tåla tristess och långsamhet. Om världen runt omkring oss är fruktansvärt snabb och vi matas med information i små korta doser är skolans uppgift kanske att lära oss att vara långsamma.

/Omandamine võtab aega. Tuleb hakkama saada fookuse hoidmisega. Selleks et õppida, tuleb taluda üksluisust ja aeglust. Kui maailm meie ümber on hirmus kiire ja meile manustatakse lühiajaliselt väikestes annustes informatsiooni, ongi ehk kooli ülesanne õpetada meid olema aeglased./

(Fagerholm 2024)

Tundides on fookus suulisel väljendusoskusel, et õppijad saaksid oma oskusi praktiseerida. Selle olulisust rõhutab andragoogika teine printsiip: „kõigi e-õppe ülesannete ja tegevuste aluseks peaksid olema õppijate kogemused“ (Märja 2021: 52), mis tähendab vajadust kasutada vähem ülesandeid, mis tuginevad pelgalt mälule, ja rohkem ülesandeid,

mis aitavad omandada konkreetseid kogemusi. Rääkimiseks on vaja sõnavara ja algtasemel keeleõppes on see täiskasvanutele väljakutseks, sest soovitakse kasutada keerulisemaid konstruktsioone, kui omandatav tase võimaldab. Keele omandamine nõuab julgust ja lapsemeelsust ning seda saab saavutada seltskonnas, kus saab end vabalt tunda. Jere Brophy (2014: 39) kirjutab, et sobiva õpikeskkonna soodsaks kujundamiseks on vaja kolme tingimust:

1. tekitada õpilastes huvi õpetaja ja klassiruumi vastu;
2. suunata õpilaste tähelepanu isiklikele ja ühistele õpieesmärkidele ning aidata neid saavutada;
3. õpetada kasulikke asju ja aidata õpilastel nende väärtust mõista.

Keeleõpperühmades, kus õpilasi seob ühine rannarootsi taust, kas see läbi, et neil on rannarootsi juured, nad elavad-töötavad nendel aladel või kuuluvad rannarootsi organisatsioonidesse, on õpilastel suurem sisemine motivatsioon õppida. Neil on ühine eesmärk: suuta suhelda rootsikeelse kogukonnaga, kellel on piirkonnaga ajalooline side või kes on rannarootsi alad enda jaoks avastanud, näiteks Rootsi või soome-rootsi taustaga vabatahtlikud abilised Rannarootsi muuseumis (Kalm 2023: 9). Õppimise toimumiseks peab tagama õppija füüsilise, sotsiaalse ja psüühilise heaolutunde, seega kõik, mida võetakse ette õpikeskkonna kujundamisel, leiab aset ühe eesmärgi nimel – võimaldada õppimist (Lõhmus 2021: 137–138). Kursustel osalejate erinev taust ja ettevalmistus ilmneb ka valmisolekus kasutada infotehnoloogilisi vahendeid, mis on eduka veebiõppe eelduseks. Samad ootused on õpetajatele, kes lisaks aine struktureerimisele ja õpetamisele peavad olma valmis pakkuma tehnilist tuge. Haridus- ja Teadusministeeriumi 2025. aasta „Täiskasvanuhariduse valdkonna ülevaates“ on esitatud statistika, mille kohaselt 2023. aastal omas 63% 16–74-aastastest Eesti elanikest vähemalt baastasemel digiteadmisi (Haridus- ja Teadusministeerium 2025: 7). Kui suurem osa kursusel osalejatest orienteerub digivahendites hästi, siis igas rühmas on ka neid õpilasi, kes vajavad õpetaja juhendamist ja tuge.

Kokkuvõttes on rootsi keele õpe rannarootsi piirkondadest pärit õppijatele sujunud hästi. Õppijate tagasiside on olnud positiivne: meeldib rahulik tempo, rõõmsad kaaslased ja meeleolukad tunnid. Probleemiks oli õppematerjal, mis oli Rootsist tellides kallis ja tuli õppijatel ise tasuda. Mõningal juhul olid kursustel osalejad rootsi keelt juba varem õppinud ja seetõttu kasutanud mitmesuguseid materjale, mis pani õpetajale kohustuse varieerida õpikuid. Selles olukorras oli õppijatele taskukohasema õppematerjali väljatöötamine hädavajalik.

Projekti „Rannarootsi rootsikeelseks“ õppematerjal

Rootsi keele õppematerjalide valik ja kättesaadavus Eestis on võrreldes inglise, saksa ja vene keele õpikutega piiratud ning Rootsist õpikuid tellides võib lisaks juba mainitud kõrgele hinnale probleemiks osutuda pikk tarneaeg. Rannarootsi kultuuritaustaga õppijatele, kelle tahe rootsi keelt õppida ei tulene mitte niivõrd soovist kolida Rootsi, vaid esivanemate keele kaudu leida tee oma juurte juurde ja tugevdada kogukonnatunnet, on sobivat (algajate) õpikut veel raskem leida, eriti kooliealistele noortele, keda meie õppurite hulgas oli nii Ruhnus kui ka Vormsil. Rootsis välja antud keeleõpikutes on tegevus üldjuhul paigutatud linnakeskkonda ning tekstides esinevad tegelased on sageli pärit riikidest, mille kultuuril ja elulaadil on väga vähe ühist rannarootsi kultuuri ja elulaadiga. Kõike seda arvesse võttes sai üha selgemaks, et niivõrd kultuurispetsiifilise keeleõppe jaoks on vaja spetsiaalselt selle kursuse tarbeks koostatud õppematerjali, ja töö selle loomiseks algas.

Kuna eesmärk oli luua kultuurispetsiifiline õppematerjal, siis otsustati paigutada tegevused rannarootsi aladele (Vormsi, Ruhnu, Haapsalu), kus tekstide peategelased elavad ja tegutsevad. Samuti peeti oluliseks kasutada võimalikult palju kohalikku loodust ja ümbrust kirjeldavat sõnavara (meri, laht, saar, kadakas, rand, kivi, majakas, praam).

Võrreldes kontaktõppega on virtuaalõppe vormis toimuv keeleõpe juba olemuselt õpetaja jaoks keerulisem, sest läbi ekraani on õppijate

kaasamine keerulisem kui koos klassiruumis viibides. Jere Brophy (2014: 29–30) on raamatus „Kuidas õpilasi motiveerida“ pühendanud terve peatüki õpimotivatsioonile õpetaja vaatepunktist, sealhulgas õpimotivatsiooni ergutamisele ja kujundamisele sotsiaalse keskkonna kaudu, ning rõhutab, et õpetaja peab kinni haarama igast võimalusest õppija õpimotivatsiooni ergutada. Meie soov oli aidata õpetajaid nende töös ning pakkuda rätsepatööna valminud õppematerjali, mis seostuks tugevalt juba olemasolevate teadmistega, pakuks äratundmisrõõmu ja aitaks seeläbi hoida õpimotivatsiooni.

Kui küsida õppijalt, milline peab olema üks hea keeleõppematerjal, siis on vastuseid ilmselt niisama palju kui õppijaid, sest igaühe ootused keeleõppele on erinevad. Samuti on igal õpetajal omad eelistused. Seetõttu on ideaalset, kõigile sobivat ja kõikide ootustele vastavat õppematerjali kui mitte võimatu, siis väga raske luua. Meie otsustasime materjali väljatöötamisel lähtuda Alan Cunningsworthi välja pakutud keeleõpikute hindamise kontrollnimekirjast (2001: 7–8), kus autor esitab muu hulgas järgmised küsimused:

- Kuidas vastab õpik õppija eesmärkidele?
- Kuidas on materjal struktureeritud ja esitatud?
- Kas materjali läbimine toimub õppijale sobivas tempos?
- Kas õppematerjal sobib iseseisvaks õppeks (sisaldab grammatikaosa)?
- Kas õppematerjal on loogiliselt struktureeritud?
- Kas sõnavara on eesmärgipärane ja õppijale jõukohane?

Meie projekti puhul lisandus veel üks küsimus: milline oleks sobivaim õppeplatvorm? Hea õppematerjal on lihtne, loogiline ja mitmekesiste ülesannetega. See oli peamine põhjus, miks otsustasime õppematerjali avaldada Sisuloome keskkonnas⁷. Ülesannete loomiseks pakub

⁷ Sisuloome keskkond on interaktiivsete harjutuste loomise platvorm, mis H5P-mallide abil võimaldab sisu ja ülesannete loomist, jagamist ja taaskasutamist (<https://projektid.edu.ee/display/koolikott/Sisuloome+juhend>).

Sisuloome 29 erinevat malli (valikvastus, lünkade täitmine, ristsõna, mälukaardid jne) ning nendest väga paljud sobivad kasutamiseks algajatega.

Kuna projekti käigus õppisid keelt väga erinevas vanuses ja erineva keeleõppetaustaga inimesed, siis tuli kõigepealt langetada otsus, milline saab olema loodava õppematerjali õppekeel ning millisel määral ja kuidas kasutada grammatikat ja selgitada akadeemilises õppes levinud termineid (verb, adverb, partikkel jt).

Seisukoht, et võõrkeelt tuleb õpetada sihtkeeles, on levinud nii Eestis kui ka Rootsis, kuid viimasel ajal on üha rohkem keeleõpetajaid hakanud olukorra hindamisel lähtuma konkreetsest sihtgrupist ja käsitletavast teemast. Näiteks Fernando Lopez Serrano, Rootsis elav ja töötav doktorikraadiga hispaania, ladina ja klassikalise kreeka keele õpetaja ning mitme artikli autor, ütleb, et peab hispaania keele grammatika õpetamist õpilaste emakeeles ainuõigeks lähenemiseks, sest „/.../ grammatikast rääkimine on väga abstraktne, kognitiivselt nõudlik protsess, seetõttu lihtsustab õpilastel selle omandamist nende emakeele kasutamine. Kui ma teeksin seda hispaania keeles, läheks väga palju infot kaduma“ (Hedström 2025).

Samal põhjusel otsustasime ka meie nii keeletundides kui ka õppematerjalis kasutada instruksioonides ja grammatikat selgitades eesti keelt. Olles ise pikalt töötanud võõrkeeleõpetajatena, kellele igapäevatöö lahutamatu osa on võõrsõnalised terminid, nagu *substantiiv*, *verb*, oli raske otsustada, kas ja kui palju neid termineid õppematerjalis kasutada, sest kogemus näitab, et mittefiloloogilise taustaga (ise) õppijale ei pruugi need alati mõistetavad olla. Otsustasime vastu võtta väljakutse ja vähemalt esimestes õppetükkides kasutada võõrtermineid nii vähe kui võimalik ja kindlasti eestikeelsete vastetega (*nimisõna*, *tegusõna* jt).

Sobiva raskusastmega tekstide kasutamine keeleõppes on ülesanne, mis on näiteks mõnes Rootsi koolis lahendatud Eestist täiesti teistsugusel viisil. Nimelt antakse 1. klassi õpilasele lugemik, mis vastab tema keeleliste eeluskustele. Neid valikuid on kolm: A-, B- ja C-tase. See tähendab, et tegelased, sisu ja lugu on kõikides lugemikes

samad, aga keeleliselt on lugemikud erineva raskusastmega: A on kõige kergem ja C kõige raskem. Sellel meetodil on nii pooldajaid kui ka vastaseid. Pooldajad väidavad, et nii saab iga õpilane lugemiku, mis vastab tema võimetele ja aitab õpimotivatsiooni hoida, ning õpiku-kirjastusi tuleb sellise topeלטöö eest tänada. Sellele vaidleb ägedalt vastu pika õpetajakoolituse kogemusega Jan Nilsson, kelle arvates võib õpetaja esialgset hinnangut õpilase lugemisoskusele (ja vastavalt sellele õpiku valikut) kirjeldada kui intellektuaalset ja psühholoogilist kõrvakiilu ning kelle arvates ei tohiks selliseid õpikuid üldse olemas olla (Nilsson 2017).

Järgmine valik, mille ees keeleõpiku autor seisab, puudutab tekstide autentsust. Tavapärane on praktika, et mida kõrgem on keeletase, seda enam autentseid materjale keeleõpikus kasutatakse ja erialases keeleõppes on need valdavad. Uuringud on näidanud, et ka õpilased hindavad autentset keeleõppematerjali, näiteks 2005. aastal Rootsi Malmö ülikoolis tehtud uuring näitas õpilaste kindlat eelistust õppida inglise keelt autentsete tekstidega:

The students preferred the authentic texts because they seemed more real to them. The texts contained modern expressions, slang and different dialects such as Cockney; they commented that it seemed like the kind of texts that you might read in England „with your morning tea“. (Daskalos, Jellum 2005: 28)

Keeleõpe on viimastel aastatel teinud läbi tohutu arengu. Kui veel paar-kümmend aastat tagasi käidi võõrkeeli peamiselt õppimas kursustel, siis satelliittelevisioon, kiire internet ja tehisaru tulek on avardanud keeleõppe võimalusi peaaegu piiramatuseni ning keeleõpe on väljunud klassiruumist. Seda näitab informaalset keeleõpet (*informal language learning* (ISLL)) käsitlevate rahvusvaheliste teaduslike uuringute arv, mis on viimastel aastatel pidevalt kasvanud. Aastal 2000 ei ilmunud ühtegi ISLL käsitlevat teadusartiklit, järgneval kümnendil kasvas see arv pidevalt ja aastal 2019 ilmus neid juba 37 (Kusyk *et al.* 2025: 26). Ka Eesti keeleõppijad ei ole selles suhtes erand, mis tähendab, et iga avalikult kättesaadava virtuaalse keeleõppematerjali autor peab arvestama

sellega, et huvilised leiavad selle üles ja hakkavad seda (iseseisvalt) kasutama.

Kuna meie sihtgrupiks olid algajad rootsi keele õppijad ning meie sooviks oli luua õppematerjal, mida saaksid kasutada erineva haridusliku taustaga iseõppijad, siis otsustasime, et jõukohase sõnavara ja keeleõppe edenemise tagamiseks tuleb tekstid ise kirjutada. Sisulooime võimaldab lisada peidetud tõlkeid, mis avanevad noolekesele klõpsates, ja esimeste tekstide puhul kasutasime seda tööriista ka meie. Samuti sai lisatud helifailid, mille sisselugemisel kasutasime emakeelekõnelejate abi.

Tallinna ülikooli matemaatika ja informaatika didaktika professor Mart Laanpere, kes on ka Sisulooime keskkonna üks autoritest, on rõhutanud, et õppedisaineri olulisim professionaalne võime on empaatia ja disainmõtlemine (Laanpere 2024). Seda põhimõtet proovisime järgida hoolikalt kogu loomeprotsessi vältel, nii tekstiloomes kui ka harjutuste väljatöötamisel. Tekstide puhul jälgisime hoolikalt, et uute sõnade arv oleks õppijatele jõukohane ja tekstides ei leiduks grammatikat, mida pole eelnevates õppetükkides käsitletud. Harjutuste puhul jälgisime, et need pakuksid sobivat kognitiivset koormust, ja kasutasime esimestes õppetükkides rohkem selliseid harjutuste tüüpe nagu *õige/väär*, *mitmikvalik* ja *lohist*, jättes lünkade täitmise ja teised suuremat kognitiivset pingutust nõudvad harjutuste tüübid hilisemaks.

Kuna Sisulooime pakub väga erinevaid H5P-malle, millest mõned eeldavad kasutajalt head arvutioskust, siis pidime mallide valimisel arvestama ka meie potentsiaalsete kasutajate arvutioskust. Veel kümme aastat tagasi ei tulnud umbes 13% Eesti täiskasvanutest toime ka väga lihtsat info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutust nõudvate ülesannetega ning ligi 16% oli täiskasvanuid, kellel puudus igasugune valmisolek ennast selles vallas proovile panna. (Halapuu, Valk 2013: 42) Praeguseks on eestlaste IKT-oskused oluliselt paranenud, seda eelkõige tänu (kiire) interneti levikule – Statistikaameti andmetel oli aastal 2023 internetiühendus 93,2% Eesti kodudes (Statistikaamet 2023), kuid arvestama peab piirkondlikke erinevusi. Statistikaameti uuring näitas, et eestlaste digioskused olid paremad suuremate

keskuste ümbruses, kus elab suhteliselt rohkem nooremaid, töötavaid ja kõrgharidusega inimesi. Suurematest keskustest eemal olevate linnade ja valdade elanikud vajavad rohkem digipädevustes järeleaitamist (Statistikaamet 2022). Kuna meie õppematerjali sihtgruppi kuulusid ka suurtest keskustest eemal elavad õppijad, siis pidime õppematerjali koostamisel piirduma pigem lihtsa struktuuri ja väheste alamenüüdega, et mitte tekitada kasutajas käegalöömise meeleolu.

Eestis on keeleõppe ja muusika seoseid vähe uuritud. Tartu ülikooli eksperimentaalpsühholoogia professor Kairi Kreegipuu uurimusest selgus, et muusikaalsetel inimestel on üldjuhul võõrkeelte omandamine lihtsam (Saar, Juhkental 2023). Aastal 2013 valmis Tartu ülikoolis Lenne Tammiste bakalaureusetöö käigus autentsetel lauludel põhinev töölehtede komplekt inglise keele grammatika õpetamiseks (Tammiste 2013). Vaatamata sellele, et nii mõnedki Eestis tegutsevad keeltekoolid kasutasid juba 1970-ndatel Georgi Lozanovi välja töötatud sugestiivõppe meetodit (kus ka laulul ja riimil on oluline osa õppeprotsessis) (Kruus 1995), ei ole Eestis uuritud laulude kasutamise mõju keeleõppele.

Rootsis on laulude kasutamine nii emakeele- kui ka võõrkeeleõppes väga levinud ning sellel teemal on ilmunud hulgaliselt kirjan- dust ning kirjutatud mitu bakalaureuse- ja magistritööd (Fredriksson, Årman 2012; Thulin 2012; Bertilsson 2008). Berit Uddén räägib lapse vajadusest riimide, salmide ja lastelaulude järele, et suuline keel saaks seeläbi areneda, mälusse jäädvustuda ning tasapisi kinnistuda (Uddén 2012: 46). Kõik mainitud autorid on jõudnud samale järeldusele: laulude kasutamine keeleõppes muudab selle õpilastele põnevamaks ja kiirendab keele omandamist. Rootsi kogemusele toetudes lisasime ka meie iga peatüki lõppu Youtube'i lingi mõnele õppetüki teemaga seonduvale rootsikeelsele (laste)laulule, mis klassiõppe korral aitaks tundi vaheldusrikkamaks muuta ja annaks iseõppijale tõuke Youtube'i või muude kanalite abil rootsikeelsete lastelaulude albumitega lähemalt tutvust teha.

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Tallinna Ülikooli ja Tartu Üli- kooli poolt 2017. aastal välja antud „Elukestva õppe strateegia 2020“

põhifookus on muutunud õpikäsitlusel, mille üks eesmärk on koostööoskuse arendamine:

Selleks, et koostööoskuse kujunemist toetada, on vaja muuta õppeprotsessi koostöisemaks. Koostöö on oluline nii õppimisel kui kõigis tulevikutöö visioonides. (HTM *et al.* 2017: 7)

Sellega peetakse silmas eelkõige õpilaste koostööoskuse arendamist, kuid see põhimõte võiks laieneda ka õpetajatele. 2014. aastal avaldatud uurimistulemustest selgus, et ligi kolmandik (27,2%) õpetajatest vahetab kolleegidega õppemetoodilisi õppematerjale 2–4 korda aastas, 20,2% teeb seda 1–3 korda kuus, kuid 7% ei tee seda mitte kunagi ja 16,1% teevad seda üks kord aastas või vähem (Übius *et al.* 2014: 126). Meie soov ja lootus on, et Sisuloome-sarnased keskkonnad, mis võimaldavad õppematerjalide jagamist ja taaskasutamist, tihendavad tulevikus õpetajate koostööd veelgi ja et ka meie õppematerjal leiaks teiste rootsi keele õpetajate hulgas kasutust.

Kokkuvõtteks

Projekt „Rannarootsi rootsikeelseks“ kestis kolm aastat, 2021. aasta jaanuarist kuni 2024. aasta jaanuarini ning selle käigus toimusid keelekursused Ruhnus, Tallinnas, Vormsil ja Noarootsis. Esimesed märgid keeleõppe mõjust omavahelisele suhtlusele olid näha juba 2021. aasta suvel Haapsalus toimunud eestirootslaste laulu- ja tantsupeol, kui ruhnlased, kes olid alles alustanud rootsi keele õppega, püüdsid rääkida Rootsist saabunudega rootsi keeles. Kindlasti andis keeleoskus võimaluse mõista paremini ka laulude sisu, sest peol kõlavad laulud nii eesti kui ka rootsi keeles.

Projekti tulemusena valmis algajatele mõeldud elektrooniline keeleõppematerjal, mis on vabalt kättesaadav Sisuloome keskkonnas. Nii keelekursuste korraldamine pandeemia tingimustes kui ka õppematerjali väljatöötamine pakkus palju huvitavaid väljakutseid, kuid nii keelekursusel osalejate kui ka õppematerjali kasutajate positiivne tagasiside annab tunnistust sellest, et projekt on oma eesmärgi täitnud ja aidanud huvilistel teha sammu lähemale rannarootsi kultuuriruumi avastamisele ja tundmaõppimisele.

KIRJANDUS

- Aman, Viktor 1961. en bok om Estlands svenskar. Stockholm: Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner.
- Aman, Viktor 2014. Äraminek. Eestirootslased Teise maailmasõja ajal ja lahku mine Rootsi. Tallinn: Argo.
- Aman, Viktor 2017. Raamat Eestimaa rootslastest. Kultuurilooline ülevaade. Tallinn: Argo.
- Bertilsson, Magdalena 2008. Språk genom musik. Musikens funktion som motivationsskapare för språkinläring. Examensarbete. Musikhögskolan i Malmö. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1315434&fileId=1316024> (11.03.2025).
- Brophy, Jere 2014. Kuidas õpilasi motiveerida: käsiraamat õpetajatele. Tallinn: Archimedes.
- Constantinou, Filio 2023. Turning a Curse Into a Blessing: Teachers' Reflections on How Education Has Benefited from the COVID-19 Disruption. [Paper presentation]. Annual conference of the British Educational Research Association (BERA), September 12-14. Aston University, UK. <https://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/699116-the-positive-impact-of-the-covid-19-disruption-on-education.pdf> (25.04.2025).
- Cunningsworth, Alan 2001. Choosing your Coursebook. Oxford: Macmillan Heinemann.
- Daskalos, Konstantinos; Jellum Ling, Jeppe 2005. Authentic texts or adapted texts – That is the question! The use of authentic and adapted texts in the study of English in two Swedish upper secondary schools and a study of student and teacher attitudes towards these texts. Examensarbete. Malmö Högskola. Lärarutbildningen. <https://muep.mau.se> (11.04.2025).
- Eesti Rahvakultuuri keskus 2024. Avanevad erinevate kultuuriruumide ja folkloori festivalide taotlusvoorud. <https://rahvakultuur.ee/2024/10/16/avanevad-erinevate-kultuuriruumide-ja-folkloorifestivalide-taotlusvoorud-2/> (03.05.2025).
- Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus 2022. Rannarootsi kultuuriruumi visioon. <https://eestirootslane.ee/wp-content/uploads/2022/10/Strateegilised-eesmärgid.pdf> (24.03.2025).
- Erkos 2017. Õpetajate koolituslaager Noarootsis 14.–18. augustini. <https://www.erkos.ee/2017/10/03/opetajate-koolituslaager-noarootsis-14-18-augustil/> (05.05.2025).

- Ethnographische Karte von West-Ehstland. <https://www.digar.ee/viewer/en/nlib-digar:328698/288512/page/1> (12.04.2025).
- Fagerholm, Mattias 2024. Skolans uppgift är att lära oss vara långsamma. – Läraren, 19. detsember. <https://www.lararen.fi/utbildningspolitik/skolans-uppgift-ar-att-lara-oss-att-vara-langsamma/> (14.04.2025)
- Folkuniversitetet, s. a. Inplaceringstest A. <https://uiss.org/wpcontent/uploads/2017/08/INPLACERINGSTESTA.pdf> (03.03.2025).
- Fredriksson, Sofia; Årman, Karin 2012. Musik och blogg i spanskundervisningen. En aktionsstudie på gymnasiet. Examensarbete. Malmö Högskola. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1489894/FULLTEXT01.pdf> (13.03.2025).
- Göransson, Ulla; Parada, Mai 2019. På svenska 1. A1 & A2 Lärobok och övningsbok. Lund: Folkuniversitets förlag.
- Halapuu, Vivika; Valk, Aune 2013. Täiskasvanute oskused Eestis ja maailmas: PIAAC uuringu esmased tulemused. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:132984>
- Hammerman, Margareta 2014. Estlandssvenskarnas flykt över Östersjön. Flyktberättelser och namnförteckning över anlända (1940–1945). Stockholm: Svenska Odlingens Vänner förlag.
- Haridus- ja Teadusministeerium 2025. Täiskasvanuhariduse valdkonna ülevaade (2025). <https://andras.ee/wp-content/uploads/2025/04/Taiskasvanuhariduse-ulevaade-2025.pdf> (15.04.2025).
- Harno, s. a. Unelmate distantsope. <https://kompass.harno.ee/unelmate-distantsope/> (16.04.2025).
- Hedström, Katharina 2025. Läraren om att lära grammatik: „Presentera, öva och producera“. Lärare & forskning. Lärarstiftelsen. 22.01.2025. <https://larareochforskning.se/moderna-sprak/lararen-grammatik-ar-ett-av-de-svaraste-momenten/> (25.01.2025).
- HTM, TLÜ, TÜ 2017. Õpikäsitusest ja selle muutumisest. Elukestva õppe strateegia 2020 1. eesmärgi selgituseks. Paide, Tallinn, Tartu. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/har_min_broshyyr_12lk_est_veebi.pdf (27.04.2025).
- Jansson, Torkel 2020. Rahvusteadvusest: valik artikleid. Tallinn: Eestirootslaste Kultuuriomavalitsus.

- Kalm, Ülo 2023. Päikeseline suvi Rannarootsi Muuseumis. – Estlandssvensk. Eestirootslane 8–9. https://eestirootslane.ee/wp-content/uploads/2023/11/Estlandssvensk_2-2023_hemsida.pdf (28.04.25).
- Kruus, Olav 1995. Sugestiivõpe aitab võõrkeele inimesele lähemale. – Eesti Sõnumid 22. september. <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=eesti-sonumid19950922.2.18.1> (22.04.2025).
- Kusyk, Meryl; Arndt, Henriette; Schwarz, Marlene; Yibokou, Kossi Seto; Dressman, Mark; Sockett, Geoffrei; Toffoli, Denyse 2025. A scoping review of studies in informal second language learning: Trends in research published between 2000 and 2020. – System, Article 130. <https://doi.org/10.1016/j.system.2024.103541> (23.02.2025)
- Laanpere, Mart 2024. Õppedisain. Loeng Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudis 09.12.2024.
- Levy Scherrer, Paula; Lindemalm, Karl 2014. Rivstart A1+A2 Textbok och övningsbok. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lindström, Jonathan 2018. Piiskop ja ristisõda 1206. Sõjast, kolonisatsioonist ja jumalasulasest Põhjalas. Tallinn: Varrak.
- Lõhmus, Merle 2021. Õpikeskkond. – Talvi Märja, Larissa Jõgi, Merle Lõhmus (toim), Andragoogika. Tartu: Atlex, 131–175.
- Majandusaasta aruanne 2019. Rootsi Keele Õpetajate Seltsi majandusaasta aruanne 2019. <https://ariregister.rik.ee/est/company/80192841/ROOTSI-KEELE-%C3%95PETAJATE-SELTS>
- Märja, Talvi 2021. Täiskasvanuhariduse teooriad ja kontseptsioonid eile, täna ja homme. – Talvi Märja, Larissa Jõgi, Merle Lõhmus (toim), Andragoogika. Tartu: Atlex, 7–62.
- Multilingua s. a. Individuaalõpe. <https://multilingua.ee/keeltekeool/individuaalope/> (27.04.2025).
- Nilsson, Jan 2017. Böckerna som inte borde finnas. – Vi lärare, 22. september. <https://www.vilarare.se/nyheter/lasinlarning/bockerna-som-inte-borde-finnas> (03.03.2025).
- PRÕ 2023, § 15 (3²). Põhikooli riiklik õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv> (28.04.2025).
- Russwurm, Carl 2015. Eibofolke ehk rootslased Eestimaa randadel ja Ruhnus. Haapsalu: Eestirootsi Akadeemia.

- Saar, Sandra; Juhkental, Robin 2023. Muusika võib aidata võõrkeeli paremini omandada. <https://novaator.err.ee/1608894929/muusika-voib-aidata-voorkeeli-paremini-omandada> (28.05.2025).
- Sisuloome. <https://projektid.edu.ee/display/koolikott/Sisuloome+juhend> (12.03.2025).
- SOV 1990 = Kulturföreningen Svenska Odlingens Vänner. 70 år sedan tillkomsten av Birkas folkhög- och lantmannaskola. Stockholm: Statistikaamet 2022. Kus vajavad inimeste digioskused järeleaitamist? <https://www.stat.ee/et/uudised/kus-vajavad-inimeste-digioskused-jareleaitamist> (16.04.2025).
- Statistikaamet 2023. Eestimaalased kasutavad internetti järjest rohkem. <https://www.stat.ee/et/uudised/infotehnoloogia-leibkondades-2023> (16.04.2025).
- Stensson, Helga; Salin, Pär 2016. Fördel. Sva för nyanlända åk 4-6. Textbok och övningsbok. Stockholm: Natur & Kultur.
- Söderbäck, Per 1940. Rågåborna. Stockholm: Fritzes Kungl. Hovbokhandel.
- Tammiste, Lenne 2013. Autentsetel lauludel põhinev töölehtede komplekt grammatika õpetamiseks õpikule „I Love English 4“. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Tartu. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/cbad6c95-bf03-4325-bc13-8a96787846b2/content> (23.04.2025).
- Tarkiainen, Kari; Tarkiainen, Ulle 2014. Meretagune maa: Rootsi aeg Eestis 1561–1710. Tallinn: Varrak.
- Thulin, Sanna 2012. Svenska genom sång: en genväg till språkinläring? Examensarbete. Lunds universitet. <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=3558789&fileId=3558790> (13.03.2025).
- Übius, Ülle; Kall, Kairit; Loogma, Krista; Ümarik, Meril 2014. Rahvusvaheline vaade õpetamisele ja õppimisele: OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2013 tulemused. Tallinn: SA Innove. https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/talis2013_eesti_raport.pdf (12.04.2025).
- Uddén, Berit 2012. Tanke, visa, språk. Musisk pedagogik med barn. Lund: Studentlitteratur AB.

SUMMARY

AIBOLAND AND THE REINTEGRATION OF THE SWEDISH LANGUAGE

In recent years, there has been a significant increase in interest in the coastal Swedish culture and heritage in the former Swedish speaking areas (called Aiboland, a poetic ethnic name). Numerous events have been organized, with the most media attention given to the revived Estonian-Swedish song and dance festival tradition. Additionally, people living in or connected to the coastal Swedish cultural area have developed an interest in learning the Swedish language. In 2021, Tallinn University and the Cultural Autonomy Body of Estonian-Swedish launched the project “*Rannarootsi rootsikeelseks*” (“Let’s turn Aiboland to Swedish-speaking”), aiming to offer Swedish language courses to all interested parties in the former coastal Swedish regions. This article provides an overview of the Swedish language courses held in the context of the project in Tallinn, Vormsi, Ruhnu, and Noarootsi, as well as the electronic Swedish language learning materials developed as part of the project.

Keywords: coastal Swedish, Estonian Swedes, cultural space, language learning, language learning materials, Swedish language

Kristiina Tedremaa-Levorato on Tallinna Ülikooli rootsi keele õpetaja.
Tema uurimisvaldkond on rootsi keele õpetamine võõrkeelna.

Jana Stahl on Eestirootslaste Kultuuriomavalitsuse juhatuse esimees.

Eva-Tiina Põlluste on rootsi keele õpetaja Artes Diversae OÜ ja Multilingua Keeltekoolis.